

Други колоквијум из Математике 2 - решења

1. За $x = 3(\cos t + \ln \operatorname{tg} \frac{t}{2})$, $y = -3 \sin t$ је:

$$\begin{aligned}x'(t) &= 3 \left(-\sin t + \frac{1}{\frac{\sin \frac{t}{2}}{\cos \frac{t}{2}}} \cdot \frac{1}{\cos^2 \frac{t}{2}} \cdot \frac{1}{2} \right) = 3 \left(-\sin t + \frac{1}{\sin t} \right), \\y'(t) &= -3 \cos t,\end{aligned}$$

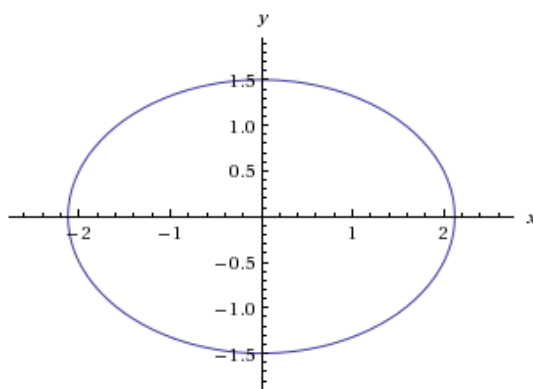
па је тражена дужина лука:

$$\begin{aligned}L &= \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{\left(3 \left(-\sin t + \frac{1}{\sin t} \right) \right)^2 + (-3 \cos t)^2} dt = 3 \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{\sin^2 t - 2 + \frac{1}{\sin^2 t} + \cos^2 t} dt \\&= 3 \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{\frac{1}{\sin^2 t} - 1} dt = 3 \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} \sqrt{\operatorname{ctg}^2 t} dt = 3 \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} |\operatorname{ctg} t| dt = 3 \int_{\frac{\pi}{6}}^{\frac{\pi}{2}} \operatorname{ctg} t dt.\end{aligned}$$

Уводећи смену $\sin t = u$, $\cos t dt = du$, $t = \frac{\pi}{6}$ за $u = \frac{1}{2}$ и $t = \frac{\pi}{2}$ за $u = 1$ добијамо:

$$L = 3 \int_{\frac{1}{2}}^1 \frac{du}{u} = 3(\ln |u|) \Big|_{\frac{1}{2}}^1 = 3 \left(\ln 1 - \ln \frac{1}{2} \right) = 3(-\ln 2^{-1}) = 3 \ln 2.$$

2. Једначина елипсе $2x^2 + 4y^2 = 9$ у канонском облику је $\frac{x^2}{(\frac{3}{\sqrt{2}})^2} + \frac{y^2}{(\frac{3}{2})^2} = 1$ (слика).

Обртна површ (елипсоид) настаје ротацијом горње полуелипсе чија је једначина

$y = \frac{\sqrt{9-2x^2}}{2}$ око x -осе, $-3/\sqrt{2} \leq x \leq 3/\sqrt{2}$. Како је

$$y'(x) = \frac{-x}{\sqrt{9-2x^2}} \quad \text{и} \quad 1 + y'^2(x) = \frac{9-x^2}{9-2x^2},$$

и крива је симетрична у односу на y -осу, тражена површина је

$$P = 2 \cdot 2\pi \int_0^{3/\sqrt{2}} \frac{\sqrt{9-2x^2}}{2} \sqrt{\frac{9-x^2}{9-2x^2}} dx = 2\pi \int_0^{3/\sqrt{2}} \sqrt{9-x^2} dx.$$

Уводећи смену $x = 3 \sin t$, $dx = 3 \cos t dt$, $x = 0$ за $t = 0$ и $x = 3/\sqrt{2}$ за $t = \frac{\pi}{4}$ добијамо

$$\begin{aligned} P &= 2\pi \int_0^{\pi/4} \sqrt{9-9\sin^2 t} \cdot 3 \cos t dt = 2\pi \cdot 9 \int_0^{\pi/4} \cos^2 t dt = 9\pi \int_0^{\pi/4} (1 + \cos 2t) dt \\ &= 9\pi \left(t + \frac{\sin 2t}{2} \right) \Big|_0^{\pi/4} = \frac{9\pi^2}{4} + \frac{9\pi}{2}. \end{aligned}$$

3. Ако уведемо ознаке $p = \frac{z}{y}$ и $q = \frac{x^2 + y^2 + z^2}{y}$, тада је:

$$\frac{\partial p}{\partial x} = 0, \quad \frac{\partial p}{\partial y} = -\frac{z}{y^2}, \quad \frac{\partial p}{\partial z} = \frac{1}{y},$$

$$\frac{\partial q}{\partial x} = \frac{2x}{y}, \quad \frac{\partial q}{\partial y} = \frac{y^2 - x^2 - z^2}{y^2}, \quad \frac{\partial q}{\partial z} = \frac{2z}{y}.$$

Из $u = f(p, q)$, $p = p(x, y, z)$, $q = q(x, y, z)$ даље рачунамо:

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial x} &= \frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{\partial p}{\partial x} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{\partial q}{\partial x} = \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{2x}{y}, \\ \frac{\partial u}{\partial y} &= \frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{\partial p}{\partial y} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{\partial q}{\partial y} = \frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{-z}{y^2} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{y^2 - x^2 - z^2}{y^2}, \\ \frac{\partial u}{\partial z} &= \frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{\partial p}{\partial z} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{\partial q}{\partial z} = \frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{1}{y} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{2z}{y}, \end{aligned}$$

одакле је:

$$\begin{aligned} &(x^2 - y^2 - z^2) \frac{\partial u}{\partial x} + 2xy \frac{\partial u}{\partial y} + 2xz \frac{\partial u}{\partial z} \\ &= (x^2 - y^2 - z^2) \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{2x}{y} + 2xy \left(\frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{-z}{y^2} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{y^2 - x^2 - z^2}{y^2} \right) + 2xz \left(\frac{\partial f}{\partial p} \cdot \frac{1}{y} + \frac{\partial f}{\partial q} \cdot \frac{2z}{y} \right) \\ &= \left(-\frac{2xz}{y} + \frac{2xz}{y} \right) \frac{\partial f}{\partial p} + \left(\frac{2x}{y} (x^2 - y^2 - z^2) + \frac{2x}{y} (y^2 - x^2 - z^2) + \frac{4xz^2}{y} \right) \frac{\partial f}{\partial q} = 0. \end{aligned}$$

4. Диференцирањем функције $z(x, y) = (x^2 - 2y^2)e^{-2x-2y}$ по x и y добијамо:

$$\begin{aligned} z'_x &= 2e^{-2x-2y}(x - x^2 + 2y^2), \\ z'_y &= 2e^{-2x-2y}(-2y - x^2 + 2y^2). \end{aligned}$$

Решавањем система $z'_x = 0$, $z'_y = 0$ налазимо да функција има две стационарне тачке: $M_1(0, 0)$ и $M_2(2, -1)$. Треба проверити да ли је у тим тачкама локални екстремум, па налазимо друге парцијалне изводе:

$$\begin{aligned} z''_{xx} &= 2e^{-2x-2y}(1 - 4x + 2x^2 - 4y^2), \\ z''_{xy} &= 2e^{-2x-2y}(-2x + 4y + 2x^2 - 4y^2), \\ z''_{yy} &= 2e^{-2x-2y}(-2 + 8y + 2x^2 - 4y^2). \end{aligned}$$

У тачки M_1 је $A = z''_{xx} = 2$, $B = z''_{xy} = 0$ и $C = z''_{yy} = -4$, па је $\Delta = AC - B^2 = -8 < 0$ и ту функција нема екстремум.

У тачки M_2 је $A = -\frac{6}{e^2}$, $B = -\frac{8}{e^2}$ и $C = -\frac{12}{e^2}$, па је $\Delta = \frac{8}{e^4} > 0$ и како је $A < 0$, M_2 је тачка локалног максимума, $z(M_2) = \frac{2}{e^2}$.

5. Напишимо дату једначину у облику $y' = -\frac{4x + 3y + 1}{x + y + 1}$. Сменама $x = X + \alpha$, $y = Y + \beta$ за одговарајуће α и β , ова једначина се своди на хомогену. У једначини

$$Y' = -\frac{4X + 4\alpha + 3Y + 3\beta + 1}{X + \alpha + Y + \beta + 1}$$

бирамо α и β тако да важи

$$4\alpha + 3\beta + 1 = 0 \quad \text{и} \quad \alpha + \beta + 1 = 0.$$

Решење горњег система је $\alpha = 2$ и $\beta = -3$, па полазна једначина постаје

$Y' = -\frac{4X + 3Y}{X + Y}$, тј. $Y' = -\frac{4 + 3\frac{Y}{X}}{1 + \frac{Y}{X}}$. Сменом $z = \frac{Y}{X}$, одакле је $Y' = z'X + z$, добијамо

$$z'X + z = -\frac{4 + 3z}{1 + z}, \quad \text{односно} \quad -\frac{1 + z}{(2 + z)^2}dz = \frac{dX}{X}, \quad \text{одакле је}$$

$$-\int \frac{2 + z - 1}{(2 + z)^2}dz = \int \frac{dX}{X}, \quad \text{односно} \quad -\ln|2 + z| - \frac{1}{2 + z} + C = \ln|X|.$$

Дакле, опште решење хомогене једначине је

$$-\frac{1}{2 + \frac{Y}{X}} + C = \ln \left| X \left(2 + \frac{Y}{X} \right) \right|, \quad \text{тј.} \quad C_1 e^{-\frac{X}{2X+Y}} = 2X + Y,$$

а опште решење полазне једначине је

$$C_1 e^{\frac{2-x}{2x+y-1}} = 2x + y - 1.$$